

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИ

СКОРОТЕЧА.

(Соукіє)

ПЕШТА.

Неделя

23. Јануаріа. 1844.

Год. III.

ПОСЕСТРИМИ.

Да си лена сестро мила,
Лепша да си него вила,
Теби рећи то бы было
Сасвимъ мыслимъ башъ излишно.
Лице твоје лабудово
Косе твоје гавранове,
Явно веле, сестро мила,
Лепша да си него вила!

Слјаније су твоје очи
Него зраци, у полноћи,
Кое дје каменъ драгиј
Каменъ драгиј угљајеный;
Стјаса ты си ябланскога,
Духа кроткогъ Анђелскога, —
Свойства ћу ти сва изрећи,
„С'рбкина си“ у той рећи.

Кадъ бы руку сестро мила
На груде ми ты метила,
Пытала бы „Каква ватра
Распалюе груди брата?“
Я бы теби онда Сејо
Ватромъ већомъ говорио
„Чисте любве пламенъ то је
За тобомъ онъ сестро горе.“

Б. АО.

БАСНА

Смерть и Човекъ.

Смерть дође једномъ старомъ човеку, и
каже му, да је по њега дошла, и да онъ од-
ма съ њоме полазити мора. Сирома старапъ
извинявашесе, да је путъ у онай другије свѣтъ
весма дугачакъ, и да онъ нје јоште тому пре-
праванъ, молећи јо, да бы јоште кое време
причекала, докъ онъ ствари своје у редъ по-
стави. Е, мой старче! рекне му смерть; я
самъ тебе доста увѣщавала, и мыслила самъ,
да бы отдавно ты на путъ готовъ и препра-
ванъ могао быти. Та ты видишъ свакиј данъ
примѣра смерти на разнимъ людма, на ста-
рымъ и младымъ, богатымъ и сиромашнымъ.
Пакъ заръти ни су тај млоги примѣри уми-
раня други людји довольна увѣщанія были,
да твоју собствену смерть помислишъ? Шта
ти се види о врућини оной жестокой, коју
си пре десетъ година преболјо? Шта ли о
несветици, која те већ петъ година посеща-
ва? Ты треба да знашъ, да је свакиј отъ тај
догађаја једанъ напредъ послати вѣстникъ
быо, који је теби мое скоро пришествије об-
јавити морао? Зато добрий старче! немой се
више противити, него аиде самомъ, ты си
престаро, време је да путуемо.

НРАВОУЧЕНИЕ. Свако магновеније ока живо-
та нашегъ да смо къ смерти преправни; и свакиј се
вара, кој мысли, да времена къ тому нје имао. Свако
къ приугојењу отлаганѣ наша је собственна криви-
ца; и тако мы сами грѣшимо, да бы се оправдали. Сва-
ко дујанѣ нје само кораклиј къ смерти, него је и части-
ца њена. Смерть се съ нама рађа, и мы је са собомъ

носимо. Она је наша једна и непрестанна сопутница, коју мы на овоме свјetu имамо, и опет на њу тако редко мыслимо, као да никаква посла съ њоме немамо. Да мы свакиј дан јумремо, то изражење, по словесноме смислу, је истинито; али га нећемо да чувствујемо. Наши сусједи, наши сродници, који около наше умирају, опомину наше све на наш је послједни час; и опет чујемо ми ове наше басне старца, који је осамдесету годину живота свога већ прешао, гдје смрт, која га је внезапу постигла, оплакује.

Сам. М.

ТЕРГОВАЦЪ У БОСНИ.

(Черта живота отъ Профес. Ваньичека)

Већ смо и мјесто Апатин је прошли. Воз дух је у лађи отъ испаренја покварен је и загушљив је истера наше све горе на лађу, где се таки један малтиј круг начини отъ Путника, који су из ње разни свјета предња и поднебја садј својој милой кући хјитили, на примјер: један Бечлја, који је преко Прага, Хамбурга, Амстердама, Лондона, Единбурга и Дублина у сјеверну Америку отпутовао био, садј се преко Сурје и Цариграда у Бечу, веселу и Цареву варош натраг вратио; један Польски Францискан, који је Переји и Малу Асију као Миссионер пројездјио, и Чешки Камерални Чиновник, један изрядни Механик, који је Банат и сву нђегову Милитарску Крајину и уздуж и попреко прошао; укратко ови се одма сродни духови заједно нађу, и познаду, којима нужда взајности душевно сообраћење и измјену принесе, коя многостранјем собственог пре гледања и виђена живот и истину добију. „Мени се,“ почне напиšи Механик, када на нђега ред је дође, „пре три недеље један слу чай додогди, који ми повод даде, да дубоко погледам у оно самовольство, съ којим је Турски Паша владају.“

„Кад је самаје је једно вече съ мојом мајом кћерију у В... у собу једне гостијнице, где се обично обједовало, ушао, и у њој по моме обично, докле се Послужитељ за вечеру побрине налазиће дружество пре гледаје, падну ми чудновато у очи две на ћешку астала седеће особе, отъ коих старају Турском одјлу издаваше на лицу тежка

сердца туга и жалост, а друга млађа до нђе седећа, поносито у Унгарско — Народномъ ношиву обучена, новце пребрајаше, кое потомъ понаособнимъ доходица у једну књигу записиваше.“ — „Вы, како ми се види, заиста та два мужа непознаете,“ приступи ми Крчмаръ и осмѣјивајућисе рекне. „И јеј богема непознаемъ! него видисе, да Турчинъ тежку тугу на сердцу носи.“ „Онъ је, да Богъ свакога сачува, на свакиј начинъ носи. Турски Паша лепо је съ нђеговимъ имањемъ поступио; али Вы се варате у Народности.“ — „Дакле Вама је познатъ источни тужни нђегови бѣда?“ — „Како не, кад је тай по читавомъ Банату отъ уста до уста иде. Истий старый Господаръ, когъ видите у Турскимъ хальянама, живіо је пре ињако година у Банату у мјесту А... као Терговацъ. Кад је му се једаредъ путъ нђеговы послова яко стѣсни, и срећа са несрѣћомъ почне му праву пропасть предсказивајући грозити, рѣшише онъ са својомъ породицомъ у Босну преселитисе, где нђеговъ хитробудни у предирјатија духъ широко полѣ отворено виђаше. И заиста овага надежда не превари; јер нђегово прилѣжанје најскоро са добрымъ успѣхомъ награђено буде. Али онъ се искоро и освѣдочи, да се у Босни нема никаквомъ осигуранју свогъ имѣња надати; јер бо Зворнички Паша на нечувенији начинъ Терговце, који су подъ њимъ, ограбљиваše и опустошаваше. Ово је доволјно било за нђега основа, да се рѣши натраг у свое Отечество (Банатъ) вратити, и у нђему прилѣжно скучано и зноемъ прибављено имѣње обезбѣдити. Но кад је онъ пріе, него што ово свое намѣренје изверши, на ињако дана отъ куће на путъ отишao био, да исплати један дугъ, дође Паша са свои Пандури нђеговомъ дому, и на силу освои нђеговъ съ новци сандукъ; у комъ се 1200 фунтије сребра чувало. Бадава је онъ, кад је кући дошао, Пашу молио и заклинјао, да му бар је толико новца натраг даде, што бы му путъ загладити могло; Туранинъ остане у немилосердной својој сировости непокретанъ, заповѣди, да му се удари и 100 дегенека, паљу му и ово не буде доста, него за-

хтъ отъ нѣга юшъ 1.200 фунтій сребра, кою сумму наравно, кадъ кукавацъ не баше у станю исплатити, то му онда задержи Паша кодъ себе у залоги жену и дѣцу. — Садъ онъ сирома пунъ тuge, жалости и яда повратисе у Банатъ у А... гдј кадъ истину свое грозне судбе искаже и потверди, даде му Магістратъ допуштенѣ, да може у земљи скупляти новаца, и даде му юшъ и варошкогъ Писара, да щедре милостинѣ, као што видите, рачуна и у Књигу уписуе, а жена и дѣца му међутимъ кодъ бѣсногъ Наше бѣдно удручену, свакояко патећисе душомъ и тѣломъ изнемогаваю.

СЫНЬ БАНКРОТА.

(отъ Missa Скелтона).

(продуженіе.)

По маломъ нѣкомъ времену тако лепо пође Дужли желя за рукомъ, да Mr. Десборужа на свою страну сасвимъ придобие: онъ му є постао нѣговъ Совѣтователъ, нѣговъ вѣрный пріятель, нѣму су се и Mr. Десборужъ и сынъ Гералдъ, такођеръ и Marija мила нѣгова кћерка у свимъ важнімъ дѣлма обраћали. Дужла є имао любовно сердце; онъ є истина био благодаранъ на любови и вовѣренію, коя є у овомъ дому получио; али при томъ онъ ніе заборавио ни на умыслини отмашеніе.

Еданъ благородникъ, именемъ Дарциј, отъ высокогъ племена, знаменитогъ сродства и непорочногъ характера, коме ништа друго на путу ніе стояло, развѣ потребитость (сиротинство), обожаваше Marijo, коя такођеръ и нѣга са својомъ страстию предусрѣтне. Mr. Десборужъ яко о овомъ обстоятелству вознегодуе, и ныновому бракосочетанију противъ стане: но зато опетъ су се Дарциј и Marija првећи бегенисали, нитъ су имъ се сердца разлучити могла.

На све приэрѣніе отчиногъ гњева, на сваку помысль свѣта, на страхъ и предстоеће сиромаштво заборавивше рѣшесе ныи двое, да крадомъ у свѣгъ побѣгну. Дужла є био вѣрный совѣтователъ и отца и залюбленика. Едно вече истогъ дана, кадъ су се

спремали залюбленици да потайно у свѣтъ трлѣ, сообщи Дезборужъ Дужли (по дужемъ разговору свое рѣшеніе, да ће сирћь желяма свое кћери попустити, и дозволити јој, да се съ мужемъ кога є она изабрала, у име Божје вѣнча. Десборужъ є одвећи нѣжно любој свою кћерцу, и зато већи ніе могао дуже нѣна терпнећа страданія гледати, него заключи свое предразсуждение ныновой срећи жертвовать. Садъ отма Дужла истражи Дарциј и Marijo, коима съ каквомъ є ясностю станѣ стварїј изразио, ніе нужно повторавати, него довольно є то, да є онъ Marij и Дарцији неумолимость отчину и непокретно вѣгово на вѣки їй раставити заключеніе тако рѣчма живо описао и нашарао, да нѣма по ныновомъ мнѣнију ништа друго заостало ніе, развѣ што пре потайно у свѣтъ побегнути.

Средства овогъ скаредногъ поступка ніе тежко измѣрити; Десборужъ тако се на безсрамну неблагодарность свое кћери и гнусно бездѣлје нѣногъ заручника ражлоти, да се тврдо закуне, да їй више никадъ предъ свое очи пустити неће. Дужла тѣшіо га є, и заклињао, да се у гнѣву свомъ умѣри, али неусудисе, као што се обећао, да предпріятіе побѣгни извини.

У ово време Гералдъ є по совѣту Дужловомъ са двороправителѣмъ на путь отишао био, и тако ни єдне рѣчце за свою сестру ніе могао отцу говорити. Година дана проће, а Гералдъ юшъ непрестанно на страни налазише се, нити се Marijo што годъ за ово време опростило. Сирома Десборужъ већи се тако промѣнуо био, да су га єдва и познати могли, нѣговъ домъ био є жалостю испунио, пустъ, и онъ самъ осећаше у свомъ сердцу, да су га они оставили, кои су му у свакој туѓи и яду найближкіи были. Никога више ніе при нѣму било, развѣ саји Дужла, кои му є био єдина нѣгова подпора и утѣха.

(конецъ слѣдуе.)

ВѢСТИ.

Изъ Беча. Ныново Величество нашъ благоутробный Царь и Краль, на представленије наши Народны Школа Фонда управляюще Депутације, благонизволило є всемилостивѣйше за Кон — Депутирте при горереченной Депутацији слѣдуюћу ГГ. именованіи:

О Б Я В Л Е Н И Е

прекрасне забавне Књиге
на
ХОРВАТСКОМЪ јзыку.

Подписаный усердно явля свима пріятельми про-
цвѣтаваюће Књижевности Южнославенске, да е съ ић.
говимъ настояванѣмъ више вни отъ найзнатнїх Хорват-
скихъ Спісателя пристало, да скупа єдину забавну Књи-
гу саставе. Ово ће се дѣло звати „Искра“, а содер-
жават ће лириске пѣсме, баладе, поетическе припо-
вѣсти, новелле и друге забавне саставке. Найдуже бы
је ова Књига до конца Фебруаріа т. г. на найљишемъ
Велинъ папиру печатана, и са 8. у Бечу изрѣзаны Ка-
менорѣза (прилика) Южнославенске Ношић украшена,
круто свезана и вообще што може быти лѣпше уређена.
Цѣна јој е предплате само 1 фор. сребра, и то до кон-
ца Фебруаріа, а послѣ ће цѣна скочити на 1 фор. и
20 кр. сребра. Будући да е ова безпримѣрно мала цѣна
прорачунѣна само на великий брой Предчисленика и ку-
паца, то се препоручує Издаватель доброхотију све-
коликогъ читајоћегъ домородногъ Общества, да ово
предпrijатје вообще подупрети благоизволи, чему се под-
писаный тимъ већина нада, што е у Хорватскомъ Књиже-
ству юшти великий недостатакъ оваковы дѣла, као што
је быти ово, кое ће моћи дичити Књигохранилиницу и
найизображеніе Госпоже, и сбогъ чега бы ће сасвимъ
сходно и прикладно за ићине воспоминанія ради поклоне.

Предчисленике купе: у Загребу Књигопро-
давници г. Хиршфелда и гг. Адвокатъ Бабукич и Др.
Деметеръ; у горићемъ Карловцу г. Баронъ Дра-
гутинъ Кушландъ; у Вараждину г. Проф. Х. Хер-
овичъ; у Крижевци г. Л. Шомогий; у Копри-
вици г. Гвоздановичъ, великий Судацъ; у Загорју
г. Казимири Љачичъ; у Рѣци (Фiumi) г. Палесе; у
Осијеку г. Фр. Вахтеръ; у Новомъ—Саду г. Кур-
аковичъ; у Петрини г. Тернскій; у Пожуну г.
Штуръ; у Бечу г. Др. Подлинскій; у Прагу г. Би-
бліоѳекарь Ханка; у Градцу Књигопродавница Да-
мiana и Сорге, и г. Кінрайха; у Любляни г. Ен-
глеръ.

Іванъ Хавличекъ.

Отъ стране Благородства, Г. Јоанна Па-
www.uniliza.rs, пензіоніратогъ ц. кр. Капетана.

Отъ стране Почественника (Honoratiores),
Г. Емануила Гожду, избраногъ Пештанскогъ Гражда-
нина, и више благородны Фамиліа Фишкала.

Отъ стране Літерарне, Г. Димитрија Јоан-
новића, при Мѣничномъ Праву Актуаріа.

НАЗНАЧЕНИЕ.

(Земљетрусъ.) Ђедно писмо, кое є подъ 5. А-
приломъ прошастогъ лѣта изъ Паданга у Яву дошло,
явља, да є ужасно земљетрасеніе острвъ Пуло-ніасъ,
кои острвъ Суматри принадлежи, и кои су Холлан-
ды насѣлили, разорio и опустошio. Исто писмо пише,
да су се брегови распадали, и у процастъ слагали, да
се земля подъ ногама несретни овогъ острова жители
яко проваливали и распукнивали, у коима є распукну-
тымъ проваліјама црна вода ключала. Другій данъ опеть,
каль су изподъ развалина свѣтъ избављали дигнисе-
на мору страшнѣй таласъ, кои истый островъ прелie,
пакъ и оно, што є земљетрасеніе поштедило, пооткида
и са собомъ однесе.

У НЕВРЕМЕ.

Повременныи Листъ „Прагъ“ донесе намъ вѣсть,
да є у Прагу 20. Јануаріа по Рим. ноћу око полъ дванаес-
тогъ часа яка єдна муња цѣо хоризонтъ освѣтила,
послѣ кое слѣдовала є громљавина, и страшна олуја по-
дигнисе; но сва ова страота, вели, да є трајала само
за кратко време, пакъ сутра данъ, премда се мысли-
ло, да ће се до зоре савъ ледъ отопити, освану є
снѣгъ и смрзаванѣ: и по свой прилици была су на ви-
ше мѣста земљетрасеніја.

МѢСТНА ВѢСТЬ.

(Пешта). Време се кодъ пасть отъ неколико да-
на сасвимъ променуло; 21. Јануаріа, т. є. на Римско
Сретеніе пао є снѣгъ близу єдне стопе великъ; цео
данъ такова є мећава и вијавица была, да се Публікумъ
чисто устручавао по сокаци ићи. При свемъ томъ леда
мало на Дунаву има, и на обе стране прелазисе олако.

Скоротеча излази у седмици 2 путь, Четверкомъ и Недельомъ; цена му є како за овдашић тако и за стран-
не Предчисленике за полъ године 4 фор. у сребру. Предчислитисе може на свакој ц. кр. Пошти, и у Пешти
кодъ Издавателя, у Бедемской улицы (Bastei Gasse № 349.)

Издаватель Димитриј Јовановићъ.

У ПЕШТИ словома Баймe ловымъ.